

Živeti v Ljubljani, živeti na podeželju

Pogovor med mladimi in odločevalci

Soorganizatorji: PINA, TiPovej, Zavod OS, Urad za mladino MOL

Priporočila mladih Mestni občini Ljubljana

Povzetek

Na pogovoru med mladimi in odločevalci so omizja razvila predloge priporočil MOL za krepitev programov mladinskega dela in socialnega varstva na področju občine, krepitev mreže javnega potniškega prometa ter sistemov podpore mladim pri osamosvajanju.

KAZALO

Povzetek	1
Uvod	2
Rezultati pogovorov z mladimi v skupinskih intervjujih	2
Mesto in podeželje v MOL.....	2
Dejavnosti mladih.....	2
Kaj je dobro?	3
Priporočila	3
Rezultati pogovorov med mladimi in odločevalci	5
Izzivi mladih	5
Ključni uvidi, zbrani po vsebinskih področjih	6
Potrebne spremembe	6
Priporočila mladih Mestni občini Ljubljana	7
Zaključek	9

Uvod

Projekt CIVIC EU je namenjen usposabljanju mladih za spremljanje in vrednotenje izvajanja politik v lokalnih okoljih. Vanj so vključeni mladi iz petih držav, Romunije, Grčije, Italije, Latvije in Slovenije. Po usposabljanju za spremljanje politik so mladi v Ljubljani raziskovali politike in življenje mladih. Kot ena izmed pomembnih tem se je izkazala kakovost življenja mladih, ki živijo na obrobju občine. V aprilu 2024 smo z mladimi s teh območij izvedli skupinske intervjuje, zaključki intervjujev pa so bili ogrodje za organizacijo pogovorov med mladimi in odločevalci, ki je potekal 10. junija 2024.

Pogovor med mladimi in odločevalci smo izpeljali v dvorani dijaškega doma Tabor na Kotnikovi v Ljubljani. Pridružilo se nam je več mladih med 15. in 29. letom ter povabljeni odločevalci iz MOL. Dogodek smo začeli s kratko predstavitvijo poteka projekta in rezultatov skupinskih intervjujev, nato pa smo pogovor nadaljevali ob omizjih. Mladi so preko dveh ključnih vprašanj z odločevalci govorili o izzivih, s katerimi se soočajo predvsem na obrobju občine, ter o tem kaj si za svojo prihodnost in kakovostno odraščanje v MOL še želijo.

Rezultati pogovorov z mladimi v skupinskih intervjujih

Mesto in podeželje v MOL

Mladi različno definirajo območje mesta in podeželja v Mestni občini Ljubljana. Kot del mesta nedvomno razumejo območje znotraj obroča obvoznice, medtem ko območja izven obroča za mestna definirajo z nekaj kriteriji:

- redna avtobusna povezava s centrom mesta (avtobus vozi večkrat na uro, do postaje pa je manj kot 500 metrov),
- v okolju ne prevladujejo kmetije,
- naselje ni v bližini strnjene gozda,
- dostopna je javna infrastruktura (pošte, trgovine ... ki so odprte preko celega dneva),
- skupnost ni tako povezana, da vsi vedo za vse dogajanje.

Dejavnosti mladih

Mladi intervjuvanci se udeležujejo različnih organiziranih dejavnosti v mladinskem delu, verskih in športnih dejavnosti, pevskega zbora ter dejavnosti gasilskih organizacij. Med drugimi dejavnostmi v okolju, mladi prepoznavajo dejavnosti mladinskih organizacij v katere niso vključeni, glasbeno izobraževanje ter delo nekaterih organizacij, ki delajo tudi z mladimi. Poudarjajo, da izven mesta ni toliko organizacij, ki bi delale z mladimi, izjema so športne dejavnosti zanje, te pa so na nivoju začetnih stopenj, za nadaljevanje vključenosti pa se je potrebno vključiti v treninge izven domačega okolja. Posebej je bil izpostavljen

razmislek, da se otroci večinoma ne šolajo v domačem okolju, zato tudi ni dodatnih organizacij.

Veliko dejavnosti v središču mesta mladi z robnih predelov ne obiskujejo, saj ocenjujejo, da bi jim prevozi vzeli preveč časa.

Mladi se z vrstniki pogosto družijo v okviru lastnih domov. V lokalnem okolju jim možnosti za druženje ponujajo tudi igrišča in parki, so pa to pogostejše scene, ki imajo stalno skupino, zato se jim drugi mladi izogibajo. Prostor za druženje in predvsem delo jim nudijo tudi javni in verski objekti (prostori občine, šole, župnišča). Ti so vir opore v dejavnosti mladim v lokalnem okolju.

Mladi se gredo pogostejše zabavat tudi v center mesta, tako na športne dejavnosti kot na zabavne prireditve.

Mladi se dejavnosti izven lokalnega okolja lahko udeležujejo z porabo javnega prevoza ali pa potrebujejo prevoz z avtomobilom. Uporabljajo tudi kolo, vendar je tovrstna pot lahko zahtevna in dolgotrajna. Za potovanje izven okvirov mesta, morajo najprej z javnim prevozom v center, kar traja 40 minut, šele nato lahko gredo na drugo obliko javnega prevoza. Ob večerih pogosto kombinirajo odhod v center z javnim prevozom ter vrnitev s taksijem. Kot izziv so izpostavili, da so se v času ukrepov za varovanje zdravja (korone) spremenili vozni redi mestnega avtobusnega prometa. Nočna vožnja ob 3h iz centra je bila ukinjena, tako da je prva vožnja ob 5h. Mladi tudi ocenjujejo, da se je povezanost njihovega okolja s centrom med vikendi poslabšala.

Največji izzivi za aktivnosti izven domačega okolja so prevozi. Predvsem se izziv pojavi v večernem času, ko avtobusi ne vozijo več, prvi javni prevoz pa je šele ob 5h zjutraj. Drugih cenovno ugodnih možnosti pa ni (od zadnje postaje BicikeLJ do Sostra je 40 minut peš), zato uporabljajo taksi prevoze in si delijo stroške poti. Tudi sicer so mladi opozorili, da so enkratne vozovnice za javni prevoz relativno drage za njihove finančne zmožnosti.

Kaj je dobro?

Kot dobro so izpostavili športno infrastrukturo, ki je na voljo za brezplačno uporabo. Kot obliko prevoza so izpostavili sistem BicikeLJ, kot storitve za občane pa mrežo Mestne knjižnice, ki predvsem mlajšim omogoča udeleževanje v različnih dejavnostih.

Več pohval je bilo namenjenih Centru Rog, ki pa jim je daleč. Želijo si, da bi bil center, kjer je na voljo oprema in mojstri, tudi kje bližje obrobju, na primer v Šentvidu ali na Brodu.

Priporočila

Mladi so izpostavili željo po več organiziranih športnih dejavnostih za mlade v lokalnih okoljih. Infrastruktura v okoljih je, manjka pa ponudnikov programov. Pri tem poudarjajo, da

si želijo rekreativnega udejstvovanja, med tem, ko športna društva pogosto iščejo predvsem potencialne vrhunske športnike. Udeležba na športnih programih izven domačega okolja je velika časovna obremenitev, saj prevoz hitro vzame okrog 1 ure v vsako smer.

Nekaj glasov je opozarjalo na izzive varnosti v mestu. Kot eno izmed točk so izpostavili Lidl pri železniški postaji, kjer se zbirajo uporabniki prepovedanih drog. Kot varnostno obremenjenega so ocenili tudi Tivoli, čeprav konkretnih neprijetnih izkušenj tam še niso imeli. Omenjen je bil tudi Muslimanski kulturni center, saj je bil v času pred intervjujem Ramazanski bajram, veliko število vernikov, ki so se udeležili praznične molitve pa je za nekaj časa vplivalo na promet v okolici.

Del predlogov se je nanašal tudi na življenje študentov. En je bil podaljšanje časovnega okna za veljavnost študentskih bonov tudi po 19. uri, saj se v času izpitnega obdobja mladi v knjižnicah učijo do njihovega zaprtja. Izpostavili so tudi različne višine članarine v NUK-u za študente različnih slovenskih univerz, kar vnaša elemente neenakosti med njih.

Kot ključne izboljšave, ki jih lahko napravi MOL so izpostavili:

- Prilaganje LPP potrebam skupnosti v obliki pogostejših povezav ter podaljšanje obratovanja prog, ki vozijo v obrobje mesta. Predlagali so tudi ocenitev prevozov za mlade ter širitev mreže javnega prevoza z uvedbo drugih prevoznih sredstev.
- Širitev mreže BicikeLJ v oddaljeneje predele. Sogovorniki so v smer proti Sostrem predlagali štiri konkretne možne lokacije novih postajališč.
- Želijo si tudi širitve mreže za souporabo vozil (Avant2Go).
- Poseben izziv predstavljajo možnosti za samostojno bivanje v Ljubljani. Stanovanj na trgu ni, najemnine so zelo visoke. Mladi primerno stanovanje v mestu je pogosto vidijo kot osnovo za iskanje zaposlitve, s tem pa se ustvarja začaran krog med pomanjkanjem stanovanj in pomanjkanjem dela. Kot dobro rešitev prepoznajo stanovanja za mlade na Gerbičevi in želijo širitve tovrstnih možnosti.
- Študentska prehrana je z boni dobro urejena, ponudba pa je zgoščena predvsem na središče mesta, manjka pa jo na območju fakultet v okolici ZOO ter Tehnološkega parka. Univerzitetno območje v okolici ZOO tudi nima trgovin, tako da so študenti odvisni od uporabe prodajnih avtomatov.
- V Ljubljani po propadu Dobre poteze ni več prostora za igranje družabnih iger, zato si želijo vzpostavitev prostorov, kjer bi se lahko zabavali na tovrstne načine.
- V okoljih na obrobju mesta so glavne javne stavbe šole, ki pa so popoldan zaprte. Hkrati se gradijo skupnostni centri (dom krajanov), ki bodo omogočali organizacijam uporabo prostorov in približevanje programov prebivalcem.
- Mladi so slabo seznanjeni z možnostmi, ki jim jih v Ljubljani ponuja mladinsko delo. Informirani so tisti, ki se sami potrudijo. Želeli bi si več informacij na točkah, kjer se zadržujejo (avtobusne postaje, oglasne deske gasilskih domov).

Rezultati pogovorov med mladimi in odločevalci

Izzivi mladih

Usmerjevalno vprašanje za prvi krog pogovorov ob omizjih se je glasilo:

Kaj so izzivi mladih, ki živijo v MOL? Predvsem tistih z obrobja občine?

Med pogovori so sogovorniki na plakate na omizjih zapisali naslednje vsebinske razmisleke:

Prostori, ki jih ustvarijo mladi

Autobus na klic

Kaj je odlična izkušnja odraščanja? Čakanje je groza → kaj pa če dežuje → moramo it tudi sami kdaj kaj vprašat, kaj se da → izobraževanje → izkušnje dela

Prostori za neorganizirane dejavnosti, zunanji fitnesi so cool

1) Avtotaxi do žurke

2. odprti lokali do jutra, da imaš kje čakati na jutranji vlak

3) LPP 15 rabi več linij + čez vikend

4) prostori za druženje (gaming) v živo

5) poletno delo tudi za mlade med 15 in 18 let

Nezaupanje v mlade in njihove ideje s strani starejše generacije

Prostor s kavči → večgeneracijski centri → čajna kuhinja → stalno odprto

Ko gremo mladi ven gremo:

na igrišče

za šolo

jest

Kje mladi dobijo info?

FB je za stare

Instagram je ok

v resnici pogosto ne iščemo aktivno info (mladi) plakati na avtobusni postaji (ni realen predlog) Zakaj šole nimajo več odprtih igrišč? → Zakaj jih uničujemo?

Sostro in Zadobrova:

Kako priti nekam?

Ni povezav (javnih) vozni redi

! Kolo → Vlak → Bus → Končna lokacija

Kombi prevoz za v šolo → zmanjšani prevozi zaradi stroškov

Podpora okolja (institucije in organizacije)

učenje samostojnosti + kuharske veščine

Neformalne izkušnje (samostojnost, neodvisnost)

Deficitarni poklici → spodbuda samooskrbe

Solidarnost, povezovanje, med vrstniško druženje

Mobilnost v razpotegnjenih naseljih?

Pogoji uporabe za šolske prostore?

Ambasadorji

Community building

reuse 5x

Dodatni busi 3x tedensko

Mobilni mladinski center

Uporaba lokacij (ponovna uporaba)

Ljuba in Drago mobilni mladinski center

5 lokacij: Polje, Brdo, Rakova Jelša, Sostro, Šentvid

Ključni uvidi, zbrani po vsebinskih področjih

1. Prevoz

- avtobusi
- javni prevoz
- Javni prevoz
- prevoz
- mobilnost preredke/neobstoječe povezave

2. aktivnosti in seznanjenost z njimi

- premalo promoviranja mladinskih centrov
- informiranje
- premalo aktivnosti
- proaktivnost posameznika
- premalo podpornega okolja (pomlajevanje društev)
- uporaba socialnih omrežij za pridobivanje informacij

3. Premalo ponudnikov prehrane

4. Stanovanja

- pomanjkanje stanovanj,
- premalo nove/dostopne stanovanjske infrastrukture

5. Prostori:

- prostori za druženje
- prostori za "viseње" kjer lahko samo si
- ni znane baze o možnostih izrabe
- coworking prostori

6. Načela sodelovanja v skupnosti

- sinergije (med posamezniki in org)
- medgeneracijsko sodelovanje
- zaupanje
- prilagajanje
- biti bolj samozavesten

7. Med podeželjem in prihodnostjo

- praznjenje podeželja/spalna naselja
- zaposlitev/videti perspektivo na podeželju

Potrebne spremembe

Usmerjevalno vprašanje za drugi krog pogovorov ob omizjih se je glasilo:

Kaj moramo storiti, da mladim omogočimo odlično izkušnjo odraščanja?

1. Oblikovanje avtonomnosti, kompetenc in zanimanja za osebni razvoj:

- Celovita sprememba šolskega sistema (na dolgi rok);
- Omogočanje še širšega kariernega svetovanja;
- Različne možnosti za nova preizkušanja in spoznavanje novega – ne samo v samem centru, ampak tudi na obrobjih;
- Možnosti učenja samostojnosti (npr. Kuharske veščine, socialne veščine);
- Oblikovanje možnosti bolj dostopnega poletnega dela za mlade med 15 in 18 letom;
- Manj pritiskov staršev – glede šole, življenjskih izbir;
- Oblikovanje neformalnih izkušenj (doprinos k samostojnosti, neodvisnosti, vrednosti);
- Deficitarni poklici – spodbuda samooskrbe.

2. Stanovanjska problematika in infrastruktura

- Več stanovanj znotraj obvoznice, ki bi dajali prednost mladim – omogočali večjo dostopnost do reči;
- Autotaxi do in iz žurk;
- Avtobus na klic, shuttle izven obvoznice (npr. Več busov kot je 3G);
- Oblikovanje skupnih prevozov – prostofer;
- Bolje urejena – že obstoječa infrastruktura;
- Povečanje infrastrukture (lokali, trgovine) v okolici faksov, srednjih šol;
- Odprti lokali, prostori do jutra da imaš kje za čakati na jutranji vlak;
- 15ka (LPP) potrebuje več linij in naj vozi čez vikend.

3. Prostori za mlade

- Oblikovanje avtonomnih prostorov;
- Prostori za druženje v živo – po možnosti iz že obstoječih, odprtih prostorov;
- Prostori npr. Kontejnerji, mobilne, modularne "hiške" (vztrajanje, če 1 ideja ne deluje naj se poskusi še kaj);
- Podporna okolja, ki jih oblikujejo razne organizacije in društva;
- Več odprtih šolskih igrišč – ne uničevati le-teh;
- Prostori s kavči – večgeneracijski centri, čajna kuhinja, stalno odprto;
- Prostori za druženje (gaming) v živo;
- Mobilni mladinski center še – Rakova Jelša, Šentvid, Sostro.

4. Aktivacija in ozaveščanje

- Izkoriščanje/ozaveščanje o prostorih in aktivnostih za mlade;
- Spodbuda mladih za vključevanje v društva tudi na obrobjih – "da to ni samo za stare";
- Oblikovanje Instagrama – Lj dogodki – kjer bi bili zapisani razni dogodki;
- Povezava zabavnih vsebin z delavnicami;
- Pametna raba tehnologije;
- FB je za stare, Instagram je OK problem je da mladi ne iščejo aktivno informacij -> plakati na avtobusni postaji pa ni realen predlog.

5. Duševno zdravje

- Kakovostna, celostna in hitra pomoč na področju duševnega zdravja;
- Cenejša/brezplačna psihološka pomoč.

Priporočila mladih Mestni občini Ljubljana

1. Programi za mlade

- Mladinske organizacije in organizacije za mlade naj skozi svoje programe ponujajo različne možnosti za preizkušanje in spoznavanje novega ter učenje samostojnosti, tako z vidika skrbi za samega sebe (kuharske veščine, samooskrbnost, ...), vidika medosebnih odnosov (socialne veščine), kot tudi razvoja veščin za zaposlovanje in aktivno sodelovanje v družbenem življenju.
- Dejavnosti organizacij naj potekajo tudi na obrobju mestne občine, ne le v centru.
- Dejavnosti mladinskih organizacij in drugih ponudnikov naj zagotavljajo tudi možnosti kariernega svetovanja z a mlade.

2. Prostori za mlade

- Občina naj podpira in spodbuja oblikovanje avtonomnih prostorov mladih, kjer bo potekalo nestrukturirano mladinsko delo. Prostori naj omogočajo druženje, izvajanje programov različnih organizacij, igranje družabnih iger in podobno. Smiselno bi bilo, da so ti prostori v bližini obstoječih odprtih prostorov oziroma se iz njih razvijejo z dodajanjem kontejnerjev, mobilnih / modularnih hišk ali mobilnih mladinskih centrov. Mladi predlagajo tudi souporabo javnih prostorov (šol) v lokalnih okoljih, v času, ko niso v uporabi za svoje osnovne namene.
- Mobilni mladinski centri naj razširijo svojo prisotnost na območja Rakove jelše, Šentvida in Sostra.
- Občina naj vztraja pri politiki odprtih športnih igrišč, saj ta v svojih okoljih ponujajo priložnost za druženje in športne dejavnosti, ki mlade povezujejo.

3. Stanovanja in infrastruktura

- Poseben izziv predstavljajo možnosti za samostojno bivanje v Ljubljani. Stanovanj na trgu ni, najemnine so zelo visoke. Mladi primerno stanovanje v mestu je pogosto vidijo kot osnovo za iskanje zaposlitve, s tem pa se ustvarja začaran krog med pomanjkanjem stanovanj in pomanjkanjem dela. Kot dobro rešitev prepoznavajo stanovanja za mlade na Gerbičevi in želijo širitve tovrstnih možnosti.
- Več stanovanj znotraj obvoznice, pri najemu katerih bi imeli prednost mladi, saj bi na ta način močno izboljšali dostopnost mladih do možnosti, ki jih ponuja središče občine.
- Krepitev mreže ponudnikov prehrane in dobrin na območjih v okolici srednjih šol in fakultet.
- Študentska prehrana je z boni dobro urejena, ponudba pa je zgoščena predvsem na središču mesta, manjka pa jo na območju fakultet v okolici ZOO ter Tehnološkega parka. Univerzitetno območje v okolici ZOO tudi nima trgovin, tako da so študenti odvisni od uporabe prodajnih avtomatov.

4. Potniški promet

- Prilaganje LPP potrebam skupnosti v obliki pogostejših povezav ter podaljšanje obratovanja prog, ki vozijo v obrobje mesta. Predlagali so tudi pocenitev prevozov za mlade ter širitev mreže javnega prevoza z uvedbo drugih prevoznih sredstev oziroma prevozov (avtobus na klic, shuttle izven obvoznice, več busov kot je 3G).

- Prilagajanje delovnega časa lokalov oziroma prostorov kjer mladi lahko čakajo na jutranje vlake in avtobuse.
- Širitev mreže BicikeLJ v oddaljenejša predele. Sogovorniki so v smer proti Sostrem predlagali štiri konkretne možne lokacije novih postajališč.
- Širitev mreže za souporabo vozil (Avant2Go).

5. Aktivacija in ozaveščanje

- Informiranje in ozaveščanje o prostorih in aktivnostih za mlade. Informirani so tisti, ki se sami potrudijo. Želeli bi si več informacij na točkah, kjer se zadržujejo (avtobusne postaje, oglasne deske gasilskih domov).
- Spodbuda mladih za vključevanje v društva tudi na obrobjih - "da to ni samo za stare"
- Širitev kanalov obveščanja mreže L'MIT in sprotno prilagajanje trendom uporabe digitalnih tehnologij med mladimi (npr. oblikovanje Instagrama - Lj dogodki - kjer bi bili zapisani razni dogodki).

6. Duševno zdravje

- Občina naj si prizadeva za kakovostno, celostno in hitro pomoč na področju duševnega zdravja.
- Občina naj podpira programe, ki omogočajo dostop do (za uporabnike) cenejše oziroma brezplačne psihološke pomoči.

Zaključek

Priporočila, ki so jih sogovorniki razvili na srečanju, so smiselni kašipot za usmerjanje nadaljnjih korakov MOL pri razmisleku o podpori obstoječim in razvoju novih programov in vsebin za mlade na območju MOL. Priporočila bodo tudi koristen gradnik Strategije za mlade MOL za obdobje 2026 - 2036.

Zapisi: Deja Dekleva, Katja Žinger in Sašo Kronegger

Ljubljana, junij 2024

